

Asia: VN/29108/2023

Lausuntopyyntö pakoteriksdirektiivin täytäntöönpanoa koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finanssivalvonnan lausunto Oikeusministeriölle pakoteriksdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaan työryhmämietintöön

Yleistä

Oikeusministeriö asetti 26.10.2023 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten (nk. pakoterikosten) ja seuraamusten määrittelystä annettavan direktiivin kansallista täytäntöönpanoa. Varsinainen direktiivi annettiin 24.4.2024, mutta sen täytäntöönpanolle on annettu vain vuoden määräaika.

Finanssivalvonnan edustaja on osallistunut asiaa valmistelleen työryhmän työhön, joten seuraavassa otetaan kantaa vain muutamiin työryhmän esi-tyksen yleisiin seikkoihin.

Törkeän tekemuodon perustelut

Esityksen mukaan törkeä tekemuoto painottuu varsin voimakkaasti taloudellisen hyödyn tavoitteluun ja puolustustarvikkeisiin, vaikka pakoterikoksen suorittamiselle voi olla muitakin motiiveja.

Nykyisen säännöstelyrikoksen törkeä tekemuoto kattaa myös tilanteet, joissa ”rikos on omiaan jollakin alueella tai koko maassa aiheuttamaan huomattavaa vaaraa väestön toimeentulolle, yhteiskunnan taloudelliselle toiminnalle tai maan taloudelliselle puolustusvalmiudelle”.

Ottaen huomioon sen, että nykyaikaisissa konflikteissa toiminta voi kohdistua merkittävästi siviiliväestöä kohtaan ja siviili-infrastruktuuriin, Finanssivalvonta esittää harkittavaksi, tulisiko myös pakoterikoksen törkeään tekemiseen sisällyttää harkinnanvarainen kvalifiointiperuste, jos teolla aiheutetaan merkittävää vaaraa tai vahinkoa (siviili)väestölle tai puolustautumiselle.

Menettämisseuraamus ja suhde rahanpesuun

Pakoterikosten eräänä tekemuotona on pakotteiden kiertäminen salamalla tai peittämällä omaisuuden tosiasiallinen omistaja. Ottaen huomioon tekemuodon pitkälle menevä samankaltaisuus rahanpesurikoksen kanssa, voidaan olettaa eräissä tilanteissa syntyvän lainkonkurrenssi pakoterikoksen ja rahanpesurikoksen välillä.

Sen lisäksi, että tällaisissa tilanteissa teon mahdollisella rubrisoinnilla voi olla merkitystä rangaistuksen kannalta, sillä on erityistä merkitystä kohteena olevan omaisuuden mahdolliselle menetetyksi tuomitsemiselle ja konfiskoinnille.

Direktiivin 10 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on myös toteutettava tarvittavat toimenpiteet sellaisten varojen tai talousresurssien jäädyttämisen ja menetetyksi tuomitsemisen mahdollistamiseksi, joihin sovelletaan unionin rajoittavia toimenpiteitä, joiden osalta nimetty luonnollinen henkilö, [...], tekee tai osallistuu 3 artiklan 1 kohdan h alakohdan i ja ii luetelmakohdassa tarkoitettuun rikokseen.

Työryhmän mukaan kyseisissä tilanteissa on mahdollista soveltaa harkinnanvaraista konfiskaatiosäädöstä. Rahanpesun osalta säädös menetetyksi tuomitsemisesta on yleisesti ehdoton, joten rikoksentekijän kannalta kyseisten tekojen etusijajärjestyksellä on merkitystä.

Ehdotettua säädöstä menettämisseuraamuksesta ja sen suhteesta rahanpesurikokseen tulisi Finanssivalvonnan mukaan tarkentaa ja selvittää etusijajärjestyksestä esimerkkien avulla.

Tuottamuksellinen pakoterikos

Tuottamuksellisen pakoterikoksen ulottuvuudesta käytiin työryhmässä laaja keskustelu, jonka tuloksena tekemuoto on rajattu esityksessä tiukasti puolustustarvikkeisiin ja kaksikäyttötuotteisiin.

Finanssivalvonta katsoo, että tiukasti säädelyillä aloilla kuten finanssi-markkinoilla, törkeä tuottamuksellisuus voi ilmetä esimerkiksi annettujen määräysten ja ohjeiden laiminlyöntinä, jotka de facto mahdollistavat pakotteiden kiertämisen toisten henkilöiden toimesta. Finanssivalvonta esittää harkittavaksi, tulisiko tuottamuksellisen tekemuodon ulottamista näihin tilanteisiin edelleen harkita.

Yritystä koskevan teon sanamuoto

Vähäisenä huomiona Finanssivalvonta tuo esille erittäin monimutkaisen muotoilun, jota 3a§:ssä on käytetty 1 ja 2 momentin yrityksen erilaiseen sanktiointiin. Finanssivalvonta ehdottaa sanamuodon harkintaa.

Lopuksi

Finanssivalvonta suhtautuu erittäin myönteisesti esitettyyn kokonaisuuteen ja erillisen pakoterikoksen kriminalisointiin. Esityksessä on arveltu, että kriminalisointi ei aiheuttaisi merkittävää työmäärän lisäystä esitutkinta-, syyttäjä- ja tuomioistuinviranomaisille.

Finanssivalvonta arvelee viime vuosien kokemusten perusteella, että työ-määrä voi lisääntyä kokonaisuudessaan melko paljon, mutta kriminalisoinnin ansiosta saadaan pakotteiden rikkomisesta hyötyvät tahot vastuuseen toiminnastaan. Kriminalisoinnilla voidaan jo sellaisenaan katsoa olevan ennaltaehkäisevää vaikutusta, kun mahdolliset seuraamukset pakotteiden rikkomisesta ja kiertämisestä ankaroituvat.

FINANSSIVALVONTA

sähköisesti allekirjoitettu

Marko Myller

Pekka Vasara

Osastopäällikkö

Toimistopäällikkö

Pekka Vasara